

Velfærdsforanstaltninger ved skiftende arbejdssteder

At-meddelelse nr. 1.03.1

September 1998

Erstatter: Juli 1997

Baggrund

- Bekendtgørelse om skiftende arbejdssteders indretning.

Denne At-meddelelse oplyser om arbejdsmiljølovgivningens regler om velfærdsforanstaltninger ved skiftende arbejdssteder.

Område

Reglerne for skiftende arbejdssteders indretning gælder, når ansatte udfører arbejde uden for arbejdsgiverens bedriftsområde. Det kan være arbejde på fremmed virksomhed, fx med reparation af maskiner, arbejde i private hjem såsom hjemmehjælp, hjemmesygepleje, arbejde på offentlige steder, fx vinduespolering, renholdelse og vedligeholdelse af gader mv., arbejde med transport, postomdeling, patruljering eller redningstjeneste.

Reglerne om velfærdsforanstaltninger gælder også for mindre bygge- og anlægsopgaver samt vedligeholdelsesopgaver, hvis arbejdsgiverens arbejdsopgaver på byggepladsen er af en varighed på højst 3 hele arbejdsdage, og de ansattes samlede beskæftigelse er højst 6 manddage, eller hvis de ansatte under beskæftigelsen på byggepladsen begynder og afslutter den daglige arbejdstid på et andet sted end byggepladsen.

Som eksempler kan nævnes montering af køkken, gas- eller oliefyrsarbejde, installering, reparation samt skorstensfejning.

For egentlige bygge- og anlægsarbejder gælder bestemmelserne i Arbejdsministeriets bekendtgørelse om indretning af byggepladser og lignende arbejdssteder.

Reglerne gælder undertiden også ved arbejde på arbejdsgiverens bedriftsområde. Det er tilfældet, hvis der er tale om en landbrugs-, skovbrugs- eller gartnerivirksomhed eller anden virksomhed med et meget udstrakt eller spredt beliggende bedriftsområde, og arbejdet foregår langt fra bygninger, bedriftsanlæg og arealerne umiddelbart op hertil.

Generelt

Arbejdsgiveren skal sørge for, at den ansatte under arbejdet har adgang til

- toilet
- håndvask
- spiseplads (hvis der holdes spisepauser)
- forsvarlig opbevaring af tøj og personlige ejendele
- omklædning (hvis der som følge af arbejdets art foretages omklædning)
- tørring af arbejdstøjet (hvis arbejdet medfører, at tøjet bliver vådt)
- brusebad
- omklædning med adskilt opbevaring af gang- og arbejdstøj (hvis arbejdet indebærer særlige påvirkninger i form af stærk tilsmudsning, smittefare mv.).

Arbejdspladsvurderingen (APV'en) er et vigtigt hjælpeværktøj, når arbejdsgiveren skal vurdere, hvilke velfærdsfaciliteter der skal være til rådighed til den enkelte arbejdsopgave.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at inden for mange fag kan arbejdsopgaverne variere meget. Der kan således være arbejdsopgaver, hvor der skal være adgang til eksempelvis brusebad samt omklædning med adskilt opbevaring af gang- og arbejdstøj, mens der ved næste arbejdsopgave måske kun skal være adgang til omklædning.

Det er arbejdsgiverens ansvar, at der er de egnede/korrekte velfærdsfaciliteter til rådighed ved den enkelte opgave.

Indretningsmuligheder

Arbejdsgiveren skal sikre sig, at der er velfærdsfaciliteter til rådighed under arbejdet.

Som hovedregel skal velfærdsforanstaltningerne etableres på én af følgende tre måder, eller en kombination af disse:

Egnede lokaler

Velfærdsfaciliteterne findes eller etableres på eller i umiddelbar nærhed af arbejdsstedet. De skal være forsvarligt indrettede i egnede lokaler, som er til rådighed under arbejdet.

Dette medfører, at hvis der på arbejdsstedet er adgang til allerede etablerede velfærdsfaciliteter, og disse er af en passende hygiejnisk standard, kan velfærdsfaciliteterne etableres på denne måde.

Hvis der i umiddelbar nærhed af arbejdsstedet etableres midlertidige velfærdsfaciliteter, skal disse have samme standard som krævet i Arbejdstilsynets bekendtgørelse om indretning af skurvogne.

Skurvogne

Velfærdsfaciliteterne etableres på arbejdsstedet i skurvogne eller andre flytbare enheder, som er egnede og forsvarligt indrettede.

Hvis skurvogn eller lignende stilles til rådighed for flere end fire personer, skal den opfylde kravene i Arbejdstilsynets bekendtgørelse om indretning af skurvogne, og toiletter skal om muligt og rimeligt tilsluttes kloak.

Samlingssted

Velfærdsfaciliteterne findes eller etableres på et samlingssted eller udgangssted. Specielt vedrørende adgang til toilet skal bemærkes de særlige afstandskrav, jf. afsnit om toiletter.

Er samlingsstedet et fast forretningssted, værksted eller lignende i arbejdsgiverens virksomhed, skal faciliteterne opfylde kravene til velfærdsforanstaltninger i Arbejdsministeriets bekendtgørelse om faste arbejdssteders indretning, som beskrevet i At-meddelelse nr. 1.01.11.

Er samlingsstedet etableret midlertidigt, skal faciliteterne opfylde kravene til skurvogne, som anført ovenfor.

Indretningsmuligheder, undtagelse fra hovedreglen

Der vil være nogle tilfælde, hvor det ikke kan lade sig gøre at anvende en af de tre måder. Det kan fx være, fordi arbejdet består i eller er forbundet med transport over store afstande, eller det kan være, fordi det ikke er hensigtsmæssigt at benytte et samlingssted.

I de tilfælde skal arbejdsgiveren sikre sig, at den ansatte har adgang til de krævede faciliteter på anden rimelig og forsvarlig måde. Faciliteterne kan i disse tilfælde stilles til rådighed ved passende ophold på egnede steder, eller ved brug af transportmidlet, hvis det er indrettet og egnet hertil.

Den ansatte må ikke henvises til at benytte faciliteter i egen bolig, hvis arbejdet er stærkt tilsmudsende eller medfører risiko for forurening med materialer, der kan være smittefarlige, eller med stoffer og materialer, som det af hensyn til sikkerhed og sundhed er vigtigt at undgå spredning af.

Stærkt tilsmudsende arbejde

Ved stærkt tilsmudsende arbejde forstås arbejde, der

- er meget støvende eller på anden måde stærkt tilsmudsende
- medfører risiko for forurening med materialer, der kan være smittefarlige
- medfører fare for at komme i berøring med stoffer og materialer, som det af hensyn til sikkerhed og sundhed er vigtigt at få fjernet fra huden eller hindre spredning af, samt
- udsætter den ansatte for høje temperaturer eller er forbundet med stor fysisk anstrengelse.

Stærkt tilsmudsende arbejde kan være arbejde, hvor den ansatte udsættes for nogle påvirkninger som følge af det,

der arbejdes med, hvilket fx gælder for skorstensfejere, gas- og oliefyrsmontører, vejtmænd, skovarbejdere, åmænd (grødeskærerearbejde) mv.

Stærkt tilsmudsende arbejde kan endvidere være arbejde, hvor den ansatte udsættes for støv, bakterier, svampe mv.

Derudover kan det være arbejde, hvor det produkt, der arbejdes med, medfører, at den ansatte skal være iført personlige værnemidler (dog ikke, hvis der kun er tale om handsker), fx ved arbejde med produkter, der er klassificeret som farlige eller sundhedsskadelige.

Endelig kan det være arbejde, hvor den ansatte udsættes for varmepåvirkninger, som medfører, at den ansatte skal være iført personlige værnemidler (dog ikke, hvis der kun er tale om handsker), fx ved arbejde i varme kedler.

For stærkt tilsmudsende arbejde gælder en række særlige krav vedrørende faciliteterne, jf. nedenfor under de enkelte faciliteter.

Toilet

Der skal altid være adgang til toilet. Toilet skal anvises inden for passende transporttid (ca. 10 minutter).

Toilet skal være vandskylende eller have mindst samme hygiejniske standard.

Toilet, der ikke er tilsluttet kloaksystemet, skal, for at have samme hygiejniske standard, have en syns- og lugtfri adskillelse mellem toiletskålen og tanken.

Ansatte, der som led i deres arbejde færdes i private hjem, fx håndværkere, kan henvises til at bruge toiletter i private hjem, under forudsætning af, at arbejdsgiveren sikrer sig samt fører kontrol med, at de er af en forsvarlig hygiejnisk standard. Dette gælder dog ikke for ansatte, der arbejder med materialer, der kan være smittefarlige, herunder smittefarligt biologisk materiale, eller med stoffer og materialer, som det af hensyn til sikkerhed og sundhed er vigtigt at undgå spredning af, fx asbest.

Hvor det på grund af arbejdets art, fx for ansatte, der kører over lange afstande, ikke er muligt/ hensigtsmæssigt at benytte toilet i lokaler på eller i umiddelbar nærhed af arbejdsstedet, i skurvogn eller på samlingssted, jf. afsnit om indretningsmuligheder, eller hvor afstanden til toilet overstiger ca. 10 minutters transporttid, kan de ansatte henvises til at bruge offentligt toilet (adgang direkte fra offentlig vej) eller publikumstoilet (beregnet til kunder i supermarked, gæster i cafeteria mv.), dog forudsat, at arbejdsgiveren sikrer sig samt fører kontrol med, at de er af en forsvarlig hygiejnisk standard.

For så vidt angår ansatte, der kører efter fastlagt rute/tidsplan, fx buschauffører, skal det af tidsplanen fremgå, hvor der holdes pauser, så chaufføren har mulighed for at benytte de anviste faciliteter.

Endvidere accepteres det, at rengøringspersonale henvises til at bruge de offentlige toiletter, som de som led i deres arbejde rengør.

Ansatte, der arbejder med materialer, der kan være smittefarlige, herunder smittefarligt biologisk materiale, eller med stoffer og materialer, som det af hensyn til sikkerhed og sundhed er vigtigt at undgå spredning af, kan ikke henvises til at bruge offentlige toiletter eller publikumstoiletter på grund af risikoen for, at andre ansatte, fx rengøringspersonale, kan blive udsat for den sundhedsskadelige forurening.

Håndvask

Der skal altid være adgang til håndvask. Det skal være muligt at vaske hænder i forbindelse med toiletbesøg og spisning mv.

Hvor det er muligt, skal håndvasken være tilsluttet rindende vand. Der skal være adgang til varmt vand, hvis det af sundhedshensyn er nødvendigt for at kunne rengøre sig forsvarligt.

For ansatte, der starter og slutter arbejdsdagen på en stilleplads, accepteres det, at håndvask på arbejdsstedet foretages fra en dunk vand med tappehane.

Det er ofte nødvendigt at supplere med renscreme, håndklæder og hudcreme.

Spiseplads

Hvis der er spisepauser under arbejdet, skal der anvises passende spiseplads.

Ansatte, der ikke har stærkt tilsmudsende arbejde, fx chauffører, leverandører og lignende, kan henvises til at benytte transportmidlet, dog under forudsætning af, at det er rent og ryddeligt og indrettet med spisefaciliteter (termobeholder til opbevaring af mad og drikke og en bordplade).

Førersædet kan ikke accepteres, idet rattet vil genere muligheden for at spise ved "bordpladen". Derimod kan passagersædet benyttes. I en traktor, hvor der normalt kun er ét sæde, kan førersædet accepteres, hvis det kan drejes på en måde, så rattet ikke generer, når der spises.

Ansatte, der har stærkt tilsmudsende arbejde, kan ikke henvises til at spise i transportmidlet, medmindre transportmidlet er indrettet med særlig spiseplads. Det vil sige, at der skal være bord og stole/bænk i rummet, og det skal være passende indrettet med isolering, varme, belysning, vinduer samt en loftshøjde, der er passende.

Omklædningsrum

Hvis arbejdets art indebærer, at der skal foretages omklædning, skal der være adgang til omklædningsrum.

Hver person skal kunne opbevare tøj og personlige ejendele forsvarligt i et aflåseligt rum, skab eller taskeboks.

Ansatte, der har stærkt tilsmudsende arbejde, skal i forbindelse med baderummet have adgang til adskilt opbevaring af arbejdstøj og gangtøj, dvs. enten to skabe eller ét skab og "stang-garderobe".

Ansatte, der har stærkt tilsmudsende arbejde, og hvor dette arbejde indebærer, at der foretages omklædning i forbindelse med spisepauser, skal have adgang til omklædningsrum med opbevaringsmulighed for rent tøj i passende nærhed af arbejdsstedet. Omklædningsrummet skal være indrettet med passende gulvareal og loftshøjde, og det skal være funktionelt.

Hvor der arbejder både mænd og kvinder, skal de enten have særskilt omklædnings- og baderum, eller de skal uforstyrret kunne benytte de samme rum hver for sig.

Tørrerum

Hvor der er risiko for, at tøjet bliver vådt, fx ved transport mellem to arbejdssteder eller ved udendørs arbejde, der ikke kan udsættes, skal der være mulighed for, at tøjet kan tørres.

Dette kan gøres på virksomhedens hjemadresse eller, om nødvendigt, på arbejdsstedet. Som et minimum skal der være en fælles bøjlestang, og rummet skal kunne opvarmes.

Baderum

Hvis arbejdet medfører, at den ansatte udsættes for særlige påvirkninger i form af stærk tilsmudsning, jf. afsnit om stærkt tilsmudsende arbejde, skal der være adgang til brusebad.

Badet skal etableres i forbindelse med omklædningsrummet og skal have en størrelse på mindst 80 x 80 cm og være tilsluttet varmt og koldt vand.

Hvis den ansatte i forbindelse med udearbejde bor på hotel, og arbejdet medfører risiko for forurening med stoffer og materialer, der kan være sundhedsskadelige og/eller smittefarlige, kan der ikke henvises til hotellets bedefaciliteter, fordi der vil være risiko for, at disse sundhedsskadelige og/eller smittefarlige stoffer og materialer kan overføres til dem, der rengør bedefaciliteterne.

Dog accepteres det, at hotellets bedefaciliteter anvendes, hvis der under arbejdet har været anvendt personlige værnemidler, og disse værnemidler efter brug tages af og opbevares på et hensigtsmæssigt sted uden for hotellet.

For ansatte i skoven, med bolig i eller tæt ved skoven, accepteres det, at der henvises til bedefaciliteter i egen bolig - også når der arbejdes med bekæmpelsesmidler - under forudsætning af, at de under dette arbejde anvender personlige værnemidler iht. vejledningen i Arbejdstilsynets folder "Sikkerhed ved bekæmpelsesmidler" (maj 1989), og at værnemidlerne efter brug tages af, rengøres og opbevares på et hensigtsmæssigt sted uden for boligen.

Særbekendtgørelser

Opmærksomheden henledes på, at der i særbekendtgørelser, fx om kloakarbejde, asbest, asfalt, epoxy og polyurethan, er særlige afsnit om velfærdsforanstaltninger.

Jens Andersen

Arbejdstilsynet | Landskronagade 33 | 2100 København Ø | Telefon 70 12 12 88 | Fax 70 12 12 89 | at@at.dk